

ประโยค ป.ธ. ๕
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐

๑. ก็ทานที่บุคคลให้ในเวลาตกยาก ย่อมให้ผู้ให้รำเริงเกินที่จะเปรียบได้ เพราะเหตุนั้น แม้พราหมณ์ ก็ให้ทานนั้นแล้ว จิตเลื่อมใสเกิดโสมนัส ได้กระทำความเยื่อใยมีประมาณเป็นที่ยิ่งในพระเถระเขากระทำกาลด้วยความเยื่อใยในพระเถระนั่นเอง จึงถือปฏิสนธิในสกุลอุปลากพระเถระ ฯ ก็ ในขณะนั้นเอง มารดาเขาบอกสามีว่า สัตว์ผู้เกิดในครรภ์ตั้งในท้องของฉันแล้ว ฯ สามีนั้นได้ให้การบริหารครรภ์แก่นาง ฯ เมื่อนางเว้นการบริโภคของที่ร้อนจัดเย็นจัดและเปรี้ยวจัดเป็นต้น บริหารครรภ์ด้วยความสบายเกิดความแพ้อ่อนเห็นปานนี้ขึ้นว่า โอหนอ เราพึงนิมนต์ภิกษุ ๕๐๐ รูป มีพระสารีบุตรเถระเป็นหัวหน้า ให้นั่งในเรือน ถวายข้าวปายาสเจือด้วยนมสดที่ไม่เจือปนแล้วแม้ตนเองก็พึงนุ่งห่มผ้าที่ย้อมด้วยน้ำฝาดแล้วถือขันทองหนึ่ง ในที่สุดอาสนะ แล้วบริโภคข้าวปายาสที่เป็นเดน ของพวกภิกษุมีประมาณเท่านี้ ฯ ดังได้ยินมา ความแพ้อ่อนในเพราะการนุ่งห่มผ้าย้อมน้ำฝาดของนาง ได้เป็นนุรพนิมิตแห่งการบวชในพระพุทธศาสนา ของลูกชายในท้อง ฯ ครั้งนั้น พวกญาติของนางก็คิดว่า ความแพ้อ่อนแห่งธิดาของพวกเราประกอบด้วยธรรมจึงได้ถวายข้าวปายาสเจือด้วยนมสดที่ไม่เจือปน แก่ภิกษุ ๕๐๐ รูป กระทำพระสารีบุตรเถระให้เป็นสังฆเถระ ฯ แม้นางก็นุ่งผ้าย้อมน้ำฝาดผืนหนึ่งห่มผืนหนึ่งถือขันทองหนึ่งในที่สุดอาสนะ บริโภคข้าวปายาสที่เป็นเดนแล้ว ฯ ความแพ้อ่อนสงบระงับแล้ว ฯ ในมงคลที่พวกญาติกระทำในระหว่าง ๆ แก่นางจนกว่า สัตว์ผู้เกิดในครรภ์จะคลอดก็ดีในมงคล ที่พวกญาติกระทำแก่นางผู้คลอดบุตรแล้วโดยสิบเดือนล่วงไปก็ดีพวกญาติได้ถวายข้าวถวายข้าวมธุปายาสมีน้ำน้อยนั้นแล แก่ภิกษุ ๕๐๐ รูป มีพระสารีบุตรเถระเป็นหัวหน้า ฯ ได้ยินว่า นั้นเป็นผลเครื่องไหลออกแห่งข้าวปายาสที่ทารกถวายในเวลาที่เป็นพราหมณ์ในปางก่อน ฯ

๒. ก็ในวันมงคลทารกเกิด พวกญาติให้ทารกนั้นอาบน้ำแต่เช้าตรู่ระดับแล้ว ให้นำนอนเบื่องบนผ้าขนสัตว์มีราคาแสนหนึ่งบนที่นอนประกอบด้วยสิริ ฯ ทารกนั้นนอนบนที่นอนนั้นเอง แลดูพระเถระแล้วคิดว่า ท่านผู้นี้ เป็นอาจารย์เก่าก่อนของเรา สมบัตินี้ เราได้มาเพราะอาศัยท่านผู้นั้น ควรที่เราจะกระทำการบริจาคอย่างหนึ่งแก่ท่านผู้นี้ เมื่อถูกพวกญาตินำมาเพื่อประโยชน์แก่การรับสักขาบท จึงเอานี้วก้อยพันผ้าขนสัตว์นั้นยึดไว้ ฯ ครั้งนั้น พวกญาติของทารกนั้นคิดว่า ผ้าขนสัตว์ผ้าขนสัตว์คล้องที่นิ้วมือ จึงเริ่มจะนำออก ฯ ทารกนั้นร้องไห้แล้ว ฯ พวกญาติพูดว่า พวกท่านจงหลีกไป อย่าให้ทารกร้องไห้ นำมาพร้อมกับผ้าขนสัตว์นั้นเอง ฯ ทารกนั้น ชักนิ้วมือออกจากผ้าขนสัตว์ในเวลาไหวพระเถระ ให้ผ้าขนสัตว์ตกลงที่ใกล้เท้าพระเถระ ฯ ลำดับนั้นพวกญาติไม่พูดว่า สิ่งนี้เด็กอ่อนกระทำให้ไปเพราะไม่รู้ (กลับ) พูดว่า สิ่งที่ถูกพวกกระผมให้แล้ว ขอจงเป็นสิ่งที่เขาบริจาคแล้วที่เดียวเถิด ท่านผู้เจริญ แล้วกล่าว (ต่อไป) ว่า ท่านผู้เจริญ ขอท่านโปรดให้สักขาบทแก่ทาสของพระคุณเจ้า ผู้กระทำการบูชา ด้วยผ้าขนสัตว์มีราคาถึงแสนหนึ่งนั้นเทียวเถิด ฯ พระเถระถามว่า ทารกนี้ชื่ออะไร ฯ พวกญาติตอบว่า ท่านผู้เจริญ ชื่อเหมือนกับพระผู้เป็นเจ้าของ ฯ พระเถระกล่าวว่า ทารกนี้ จักชื่อว่าติสสะ ฯ ได้ยินว่า พระเถระได้มีนามว่าอุปติสสมานพ ในเวลาเป็นคฤหัสถ์ ฯ แม้มารดาของทารกนั้นก็คิดว่า เราไม่พึงทำลายอรรถาัยของลูก ดังนี้ ฯ พวกญาติครั้งกระทำมงคลขนานนามทารกอย่างนี้แล้ว ในมงคลคือบริโภคาหารของทารกนั้นอีกก็ดี ในมงคลคือการเจาะหูของทารกนั้นอีกก็ดี ในมงคลคือการนุ่งผ้าของทารกนั้นอีกก็ดี ในมงคลคือการโกนจุกของทารกนั้นอีกก็ดี ได้ถวายข้าวมธุปายาสมีน้ำน้อยนั้นแล แก่ภิกษุ ๕๐๐ รูป มีพระสารีบุตรเถระเป็นหัวหน้า ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. ทุคคตกาเล ทินนทานัน ปน อติวिय หาเสตีติ พุราหฺมณปี ตํ ทานํ ทตฺวา
 ปสฺนฺนจิตฺโต โสมนสฺสชาโต เถเร อธิมตฺตสิเนหฺมกาลิ ฯ โส เถเร สิเนเหเนว กาลํ
 กตฺวา เถรสฺส อฺปฏฺจจากฺกุเล ปฏฺิสนฺธิ คณฺหิ ฯ ตํชณฺณเณว ปนสฺส มาตา กุจฺฉิยํ
 เม คพฺโภ ปตฺติฏฺจิตฺติ สามิกสฺส อาโรเจสิ ฯ โส ตสฺสา คพฺภปริหารํ อทาลิ ฯ
 ตสฺสา อจฺจุณฺหอตีสีตอติอมฺพิลาหิปริโภคํ วชฺเชตฺวา สุเชน คพฺภํ ปรีหฺรมาณาย
 เวนฺรฺรูป โทหฺโฝ อฺปฺปชฺชิ อโห วตาทํ สารีปฺตฺตตฺเถรปฺมุขานิ ปณฺจ ภิกฺขุสฺตานิ
 นิมนฺเตตฺวา เคเห นิสีทาเปตฺวา อสมฺภินฺนชীরปายาลํ ทตฺวา สยมฺปิ กาสาวตฺถานิ
 ปรีหิตฺวา สุวณฺณสรกํ อาทาย อาสนปรียฺนฺเต นิสีทิตฺวา เอตฺตกาณํ ภิกฺขุณํ
 อฺจุจฺฉิฏฺจปายาลํ ปรีภุญฺชเยยฺยนฺติ ฯ ตสฺสา กิร กาสายวตฺถปรีทหนฺโทหฺโฝ กุจฺฉิยํ
 ปฺตฺตตฺสฺส พุทฺธสาสเน ปพฺพชฺชาย ปฺพพฺพนิมิตฺตํ อโหสิ ฯ อถสฺสา ฌาตกา ฌมฺมิโก โน
 ธีตฺาย โทหฺโฝติ สารีปฺตฺตตฺเถรํ สงฺฆตฺเถรํ กตฺวา ปณฺจณฺนํ ภิกฺขุสฺตานํ อสมฺภินฺนชীর-
 ปายาลํ อทํสุ ฯ สปิ เอกํ กาสาวํ นินฺวาเสตฺวา เอกํ ปารุปีตฺวา สุวณฺณสรกํ คเหตฺวา
 อาสนปรียฺนฺเต นิสินฺนา อฺจุจฺฉิฏฺจปายาลํ ปรีภุญฺชิตฺติ ฯ โทหฺโฝ ปฏฺิปปสฺสมฺภิ ฯ ตสฺสา
 ยาว คพฺภวฺภูจฺจานา อนฺตรนฺตรรา กตมฺงฺคเลสุปี ทสฺมาสจฺจเยน ปฺตฺตํ วิชาตฺาย กตมฺง-
 คเลสุปี สารีปฺตฺตตฺเถรปฺมุขานํ ปณฺจณฺนํ ภิกฺขุสฺตานํ อปฺไปทกมฺรฺปายาสเมว อทํสุ ฯ
 ปฺพพฺเพ กิเรส ทารเกน พุราหฺมณกาเล ทินนปายาสสฺส นิสฺสนฺโหติ ฯ (ธมฺมปทฺฏฺจกถาย
 ตติโย ภาโค/หน้า ๑๗๔ - ๑๗๕)

๒. ชาตมงคลทิวเส ปน ตํ ทารกํ ปาโต ว นหาเปตวา มณฑเขตวา ลีริสยเน
 สตสทสศคฺขนิกสฺส กมฺพลสฺส อุปริ นิปชฺชาเปลฺลํ ฯ โส ตตฺถ นิปนฺนโก ว เถรํ
 โอลเกตฺวา อัย เม ปุพฺพาวจรีย มยา เอตํ นิสฺสาย อัย สมฺปตฺติ ลทฺธา มยา อิมสฺส
 เอกํ ปริจฺจาคํ กาทุ วมฺภูตฺติ ลิกฺขาปทคฺคหณตฺถาย นียมาโน ตํ กมฺพลํ จูฬังคฺุเลีย
 เวเจตฺวา อคฺคเหสิ ฯ อถสฺส อังคฺุเลีย กมฺพลโ ลคฺโคติ หริตฺถํ อารภีสุ ฯ โส ปโรติ ฯ
 ฌาตกา อเปถ มา ทารกํ โรทาเปถาติ กมฺพลเนว สทฺธี อานยீสุ ฯ โส เถรํ
 วนฺทนกาเล กมฺพลโต อังคฺุลี อปฺกทฺตฺติตฺวา กมฺพลํ เถรสฺส ปาทฺมุเล ปาเตสิ ฯ
 อถ ฌาตกา ทฺหเรณ กฺุมาเรณ อชานิตฺวา กตฺนฺติ อวตฺวา ปฺตฺเตน โน ทินฺนํ
 ปริจฺจตฺตเมว โหตุ ฆนฺเตติ วตฺวา ฆนฺเต สตสทสศคฺขนิเกณ กมฺพลเนว ปฺชฺชา-
 การกสฺส ตฺมฺหากํ ทาสสฺส ลิกฺขาปทานิ เทถาติ อหํสุ ฯ โก นามายํ ทารโกติ ฯ
 ฆนฺเต อยฺเยน สมานนามโกติ ฯ ติสฺโส นามเส ภวิสฺสตีติ ฯ เถโร กิร คิหิกฺาเล
 อุปติสฺสมาณโว นาม อโหสิ ฯ มาตาปิสฺส จินฺเตสิ น มยา ปฺตฺตสฺส อชฺฌาสโย
 ภินฺทิตพฺโพติ ฯ เอวํ ทารกสฺส นามกรณมฺงคฺลํ กตฺวา ปฺน ตสฺส อาหารปริโภค-
 มฺงคฺเลปิ ปฺน ตสฺส กณฺณวิชฺฌนมฺงคฺเลปิ ทุสฺสคฺคหณมฺงคฺเลปิ จูฬากรณมฺงคฺเลปิ
 สารีปฺตตฺตเถรปฺมฺุขานํ ปญฺจนนํ ภิกฺขุสฺตานํ อปฺโปทกมฺรฺุปายาสเมว อหํสุ ฯ
(ธมฺมปทฺฎฺฎกาย ตติโย ภาโค/หน้า ๑๗๕ - ๑๗๖)